

30.08.2013

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite: lausuntopyyntö Dnro YM028:00/2011

LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ERÄIDEN MAA- JA PUUTARHATALOUDESTA PERÄISIN OLEVIENTÄ PÄÄSTÖJEN RAJOITTAMISESTA

Ympäristöministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000, jäljempänä nitraattiasetus) korvaamiseksi uudella valtioneuvoston asetuksella.

Asetusehdotuksen tarkoituksena on ollut selkeyttää voimassa olevaa nitraattiasetusta ja nitraattien vesiin pääsyn estämisen lisäksi laajentaa asetuksen soveltamisalaa fosforin lannoitekäytön rajoittamiseksi sekä toimenpiteisiin ammoniakkin ilmaan haihtumisen ehkäisemiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää asetusluonnoksesta lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä ympäristö- ja maatalouspolitiikkojen yhteensovittamisen siten, että päästöt talousvettä toimittavien laitosten raakavesilähteinä käytettäviin pohja- ja pintavesiin sekä virkistyskäyttöön käytettäviin pintavesiin estetään mahdollisimman tehokkaasti.

Asetusluonnoksessa on laajennettu nitraattiasetuksen sisältöä lisäämällä fosforilannoitusta koskevia rajoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan asetuksessa olisi ollut tarpeen käsitellä samalla myös veden hygieenisen laadun turvaamisen kannalta tarpeellisia toimenpiteitä, koska veden mikrobiologisen laadun heikkeneminen on tavanomaisin syy vedestä ihmisille talousveden tai veden virkistyskäytön vuoksi aiheutuviin haitallisiin terveysvaikutuksiin.

Yksityiskohtaiset kommentit

Asetusluonnoksen 2 §:ssä todetaan, että lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994). Asetusluonnoksen ja perustelumuistion perusteella jää epäselväksi, mitä terveydensuojelulain säädöksiä pykälässä tarkoitetaan.

Asetusluonnoksen 3 §:ssä määritellään *talousvesikäytössä oleva kaivo*. Perustelumuistiosta ei selviä, mistä määritelmä on otettu. Terveydensuojelulain 16 §:n mukaan talousvedellä tarkoitetaan kaikkea vettä, joka on tarkoitettu juomave-

deksi, ruuan valmistukseen tai kotitaloustarkoituksiin, sekä vettä, jota elintarvikkeiden yrityksessä käytetään elintarvikkeiden valmistukseen, jalostukseen, säilyttämiseen ja markkinoille saattamiseen. Asetusluonnoksessa esitettyyn määritelmään on sisällytetty veden käyttö myös kotieläintalouden tarpeisiin sekä kotipuutarhan kasteluun. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan kotieläintalouteen ja puutarhan kasteluun käytettävälle vedelle tai kaivolle olisi syytä määritellä muu kuin talousveteen viittaava termi.

Asetusluonnoksen 3 §:ssä määritellään *hygieeninen syy*. Määritelmässä viitataan esimerkinomaisesti 'lannan sisältämään taudinaiheuttajaan, kuten salmonellaan, yersiniaan tai listeriaan'. Lanta on aina terveyden kannalta hygieeninen riski. Määritelmässä tulisi sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan viitata yksityiskohtaisemmin zoonooseista ja niiden vastustamisesta annettuun lainsäädäntöön, sen sijasta, että luetellaan muutamaa zoonoottinen bakteeri.

Asetusluonnoksen 8 §:ssä esitetään, että kuivalantaa voisi poikkeuksellisessa tilanteessa varastoida aumassa. Hygieenisestä syystä poikkeuksellisessa tilanteessa vaarana on maaperän pilaantuminen zoonoottisilla mikrobeilla, mistä voi aiheutua esimerkiksi työterveydellistä haittaa. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan olisi syytä edistää lannan polttokäyttöä energian tuottamiseksi, jolloin poikkeuksellisissakaan tilanteissa lantaa ei tarvitsisi varastoida pitkäaikaisesti pelloilla.

Asetusluonnoksen 10 §:ssä säädettäisiin, että lannoitteet on levitettävä pelloille siten, että valumia vesiin ei tapahdu, eikä pohjamaan tiivistymisen vaaraa ole. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää pykälää tarkennettavaksi siten, että 'vesillä' tarkoitettaisiin selkeästi sekä pintavesiä että pohjavesiä.

Asetusluonnoksen 11 §:ssä esitetään enimmäislannoitusmäärät, jotka perustuvat liukoiseen tyypeen. Kokonaistyyppinä ilmaistuna tuotantoeläinten lannasta ja orgaanisista lannoitevalmisteista voisi kokonaistyyppien määrä olla enintään 170 kg/ha. Perustelumuistion mukaan esitetyt typpimäärät perustuvat MTT:n keräämiin tietoihin satovasteista eri viljelykasveilla typpilannoituksen optimoimiseksi siten, että niistä ei aiheudu suuria ympäristöriskejä. Lannan levittämisen hygieenisen riskin ja liukoisten typpiyhdisteiden pohjavesiin valumisen näkökannalta on sosiaali- ja terveysministeriön mukaan ristiriitaista, että kivennäismailla esitetyt lannoitusmäärät ovat huomattavan paljon korkeammat kuin eloperäisillä mailla. Kivennäismailla sekä lannan sisältämät zoonoottiset mikrobit että epäorgaaniset lannoitteet voivat kulkeutua eloperäistä maata herkemmin pohjavesiin. Perustelumuistiossa ei ole esitetty, millä tavalla hygieeniset riskit on arvioitu.

Asetusluonnoksen 15 §:n nojalla kunnan maaseutu- ja ympäristöviranomaisen tulee antaa alueelliselle elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle tiedot asetuksen rikkomisesta sekä asetuksen noudattamisen valvomiseksi ja nitraattidirektiivin edellyttämien raporttien laatimiseksi. Ehdotetussa muotoilussa tietojen esittämiselle ei asetettaisi määräaikaa. Vastaavat tiedot tulee sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan esittää myös kunnan terveydensuojeluviranomaiselle välittömästi niiden tultua tietoon, jos rikkomuksesta voi aiheutua pohjaveden, talousvettä toimittavan laitoksen raakaveden tai talousvesikaivojen

mikrobiologisen tai kemiallisen pilaantumisen vaaraa tai yleisen uimarannan veden mikrobiologisen laadun heikkenemistä.

Osastopäällikön sijaisena,
apulaisosastopäällikkö

Olli Kerola

Neuvotteleva virkamies

Jarkko Rapala

TIEDOKSI

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen
Erityisavustaja Laura Lindeberg
Valtiosihteeri Ulla-Maija Rajakangas
Kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee

